

Alle oppgavene skal besvares. Ved sensuren vil oppgavene vektet på følgende måte: 30 % vekt på oppgave 1, 20 % vekt på oppgave 2, 25 % på oppgave 3 og 25 % vekt på oppgave 4. Utover det vektlegges deloppgaver likt. Prioriter tiden deretter.

Oppgave 1 (vekt: 30 %)

Veiledning: I denne oppgaven skal du forklare de økonomiske mekanismene i hver deloppgave, men det er ikke ment at du skal bruke tid på å forklare modellen utover det som blir spurt om i oppgaven.

Ta utgangspunkt i følgende modell for en lukket økonomi

$$Y = C + I + G \quad (1)$$

$$C = z^C + c_1(Y - T) - c_2(i - \pi^e) \quad \text{der } 0 < c_1 < 1, c_2 > 0 \quad (2)$$

$$I = z^I + b_1Y - b_2(i - \pi^e) \quad \text{der } 0 < b_1 < 1, b_2 > 0 \quad (3)$$

$$T = z^T + tY \quad \text{der } 0 < t < 1. \quad (4)$$

der Y er BNP, C er privat konsum, I er private realinvesteringer, G er offentlig bruk av varer og tjenester og T er nettoskattebeløpet. i er den nominelle renten og π^e er inflasjonsforventninger, slik at $i - \pi^e$ er realrenten. z^C , z^I og z^T er oppsamlingsvariabler som fanger opp andre faktorer som påvirker henholdsvis konsumet, investeringene og nettoskattebeløpet. c_1 , c_2 , b_1 , b_2 og t er faste parametre som beskriver hvordan økonomien fungerer. Anta også at $1 - c_1(1 - t) - b_1 > 0$.

Modellen er determinert og kan løses for Y . Det gir følgende IS-kurve

$$Y = \frac{1}{1 - c_1(1 - t) - b_1} (z^C - c_1z^T + z^I + G - (c_2 + b_2)(i - \pi^e)). \quad (5)$$

(a) Gi en økonomisk tolkning av parameteren c_1 i ligning (2).

Vi antar videre at modellen har en Phillips-kurve som forklarer sammenhengen mellom inflasjon og BNP-gapet

$$\pi = \pi^e + \beta \frac{Y - Y^n}{Y^n} + z^\pi, \quad (6)$$

der z^π er en oppsamlingsvariabel som fanger opp andre endringer i prisene, Y^n er potensielt BNP og $\beta > 0$ er en fast parameter som beskriver hvordan en endring i BNP-gapet påvirker inflasjonen.

- (b) Anta at strømprisene øker. I denne modellen kan dette fanges opp ved $\Delta z^\pi > 0$. Hva er effekten av sjokket på BNP og inflasjonen i IS-PK-modellen? Vis grafisk og forklar mekanismene med ord. Du kan anta at inflasjonen var lik forventet inflasjon ($\pi = \pi^e$) og at BNP var lik potensielt BNP ($Y = Y^n$) før sjokket inntraff.

Anta at sentralbanken nå setter renten i henhold til følgende renteregulering

$$i = d_1(\pi - \pi^*) + d_2 \frac{Y - Y^n}{Y^n} + z^i \quad \text{der } d_1 > 0, d_2 > 0$$

der π er inflasjon, π^* er inflasjonsmålet og z^i er en oppsamplingsvariabel som fanger opp andre endringer i renten. Den nominelle renten er nå en endogen variabel. Ved å bruke Phillips-kurven for å sette inn for inflasjon kan renteregelen skrives som

$$i = d_1(\pi^e - \pi^*) + d_1 z^\pi + (d_1 \beta + d_2) \frac{Y - Y^n}{Y^n} + z^i. \quad (7)$$

- (c) Anta at økonomien er i likevekt. Det vil si, inflasjonen er lik inflasjonsmålet ($\pi = \pi^*$) og BNP er lik potensielt BNP ($Y = Y^n$). Vis grafisk hvordan BNP, inflasjonen og den nominelle renten påvirkes av et strømprissjokk ($\Delta z^\pi > 0$) i IS-RR-PK-modellen. Forklar mekanismene med ord.
- (d) Hvilket mål for prisstigning brukes som regel av Norges Bank når de setter renten? Beskriv kort. I lys av svaret ditt, drøft kort hvorfor Norges Bank ikke nødvendigvis ønsker å endre renten like mye som i oppgave (c)?

Oppgave 2 (vekt: 20 %)

Veiledning: Det er ikke ment at du skal bruke tid på å forklare modellen utover det som blir spurt om i oppgaven.

Anta at sammenhengen mellom inflasjon og ledighetsgapet kan illustreres matematisk ved hjelp av følgende Phillips-kurve:

$$\pi = \pi^e - b(u - u^n) + z^\pi. \quad (8)$$

- (a) Vis Phillips-kurven grafisk med arbeidsledighet på den horisontale akse (x-aksen) og inflasjon på den vertikale akse (y-aksen). Du kan anta at $z^\pi = 0$.

Anta at en ny nedstengning av økonomien fører til økt arbeidsledighet, det vil si $\Delta u > 0$.

- (b) Vis grafisk hvordan økningen i arbeidsledigheten påvirker inflasjonen. Du kan anta at økonomien i utgangspunktet var i likevekt, det vil si $u = u^n$ og $\pi = \pi^e$.
- (c) Vis matematisk hvordan økningen i arbeidsledigheten ($\Delta u > 0$) påvirker inflasjonen. Forklar de økonomiske mekanismene med ord.

Oppgave 3 (vekt: 25 %)

Veiledning: Det er ikke ment at du skal bruke tid på å forklare modellen utover det som blir spurt om i oppgaven.

Ta utgangspunkt i følgende konsumfunksjon

$$C = z^C + c_1(Y - T - C^S) \quad \text{der } 0 < c_1 < 1. \quad (9)$$

C er privat konsum uten strøm, C^S er konsum av strøm, Y er BNP uten strømproduksjon og T er nettoskattebeløpet. z^C er en oppsamlingsvariabel som fanger opp alle andre faktorer som påvirker konsumet. C er en endogen variabel, mens vi antar at C^S , Y og T er eksogene variabler. c_1 er husholdningenes marginale konsumtilbøyelighet og er en fast parameter med en kjent verdi. c_1 beskriver her hvor stor andel av husholdningenes inntekt etter skatt og strømkostnader som benyttes til privat konsum C .

- (a) Hva vil det si at en variabel er eksogen? Forklar kort.

Anta nå at strømprisen øker og at det fører til høyere strømkostnader for husholdningene. Anta at økningen i strømkostnader kan fanges opp ved $\Delta C^S > 0$.

- (b) Hva blir virkningen på konsumet C som følge av endringen i strømkostnadene ($\Delta C^S > 0$)? Vis matematisk.

Staten og kommunene eier mye av kraftproduksjonen i Norge. Anta at myndighetenes nettoinntekter fra strømproduksjon kan skrives som

$$T^S = t_1 C^S \quad \text{der } 0 < t_1 < 1. \quad (10)$$

- (c) Anta at budsjettbalansen er gitt ved $B = T^S + T - G$. Hvordan påvirkes budsjettbalansen av endringen i strømkostnadene ($\Delta C^S > 0$)? Vis matematisk og forklar med ord. Anta at T og G er eksogene variabler.

Anta at myndighetene ønsker å hjelpe husholdningene siden strømmen er blitt dyrere. Myndighetene bestemmer seg for å betale en andel $k_1 > 0$ av husholdningenes strømkostnad C^S . Husholdningene får dermed overført $k_1 C^S$ fra myndighetene. Nettoskattebeløpet kan da skrives som

$$T = z^T - k_1 C^S. \quad (11)$$

z^T er en oppsamlingsvariabel som fanger opp alle andre faktorer som påvirker nettoskattebeløpet. Nettoskattebeløpet T er nå en endogen variabel. Den nye konsumfunksjonen blir

$$C = z^C + c_1(Y - z^T - (1 - k_1)C^S). \quad (12)$$

- (d) Hva blir nå virkningen på konsumet C som følge av endringen i strømkostnadene ($\Delta C^S > 0$)? Vis matematisk og sammenlign med svaret ditt i oppgave (b). Hva blir virkningen på budsjettbalansen? Vis matematisk.
- (e) Hvilken verdi på k_1 gjør at budsjettbalansen ikke påvirkes av endringen i C^S , det vil si hvilken verdi på k_1 gir $\Delta B = 0$? Vis matematisk og forklar. Hvordan påvirkes C av endringen i C^S ved en slik politikk? Vis matematisk og forklar med ord.

Oppgave 4 (vekt: 25 %)

Veiledning: I denne oppgaven skal du drøfte problemstillingen i oppgaven med egne ord.

I 2020 tilsvarte det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet 3,6 prosent av Statens pensjonsfond utland. I lys av den økonomiske situasjonen under koronakrisen, er en slik bruk av oljepenger i tråd med retningslinjene og de overordnede målene for handlingsregelen? Drøft med ord.